

**Helhetlig plan for  
bosetting og integrering  
av flyktninger i  
Nordreisa for  
perioden 2016-2019**



## Innhold

1	Innledning.....	5
1.1	Kommunestyrets vedtak.....	5
1.2	Begrepsavklaringer .....	6
2	Integreringsarbeid i Nordreisa og samarbeid med IMDi .....	9
3	Hvordan jobbes det med bosetting og integrering i tjenestene? .....	10
4	Stiftelsen NYBO utleieboliger.....	10
4.1	Botid.....	11
4.2	Bosettingsmønster.....	11
4.3	Bokunnskap .....	11
4.4	Boliger til enslige mindreårige flyktninger:.....	11
4.5	Utfordringer .....	11
4.6	Mål.....	12
5	Nordreisa voksenopplæringscenter .....	12
5.1	Flyktningtjenesten.....	12
5.1.1	Bosetting.....	13
5.1.2	Flyktningenes barn.....	13
5.1.3	Tverrfaglig samarbeid.....	13
5.1.4	Integrerende tiltak.....	14
5.1.5	Transport .....	14
5.1.6	Flytting til eller fra Nordreisa.....	14
5.2	Introduksjonsprogrammet.....	14
5.2.1	Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere .....	14
5.2.2	Økonomi.....	15
5.2.3	Helårlig og på full tid .....	16
5.2.4	Innhold og varighet .....	16
5.2.5	Resultater i introduksjonsprogrammet .....	17
5.3	Utfordringer.....	17
5.4	Mål .....	17
5.5	Nordreisa voksenopplæring.....	18
5.5.1	Rett og plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne .....	18
5.5.2	Grunnskoleopplæring for voksne .....	19
5.6	Utfordringer .....	20
5.7	Mål .....	20

6	NAV.....	20
6.1	Utfordringer på arbeidsmarkedet.....	21
6.2	Arbeidskvalifiserende tiltak .....	21
6.3	Finansiering.....	22
6.4	Utfordringer.....	22
6.5	Mål .....	22
7	Barnehager.....	23
7.1	Kommunale og private barnehager .....	23
7.1.1	Åpen barnehage.....	24
7.1.2	Behov for informasjonsarbeid og tverrfaglig samarbeid.....	24
7.1.3	Fordeling av minoritetsspråklige barn på barnehager, barnehageåret 15/16:.....	24
7.2	Utfordringer.....	25
7.3	Mål .....	25
8	Grunnskole.....	25
8.1	Skoletilbud barn .....	25
8.1.1	Særskilt språkopplæring i grunnskolen .....	26
8.1.2	Organisering .....	26
8.2	Moan skole 1.-4. klasse .....	26
8.3	Storslett skole .....	26
8.4	Elevens rettighet – enkeltvedtak.....	27
8.5	Antall elever og språk.....	27
8.6	Læreplaner.....	27
8.7	Utfordringer.....	28
9	Enslige mindreårige .....	28
9.1	Status.....	28
10	Kultur og fritid .....	28
10.1	Kulturskolen.....	28
10.2	Nordreisa Røde Kors.....	29
10.3	Barnas Røde Kors (BARK).....	30
10.4	Utfordringer.....	30
11	Helsetjenester for flyktninger .....	31
11.1	Helsefremmende og forebyggende arbeid.....	31
11.2	Utfordringer.....	31
11.3	Mål .....	32
12	Økonomiske rammer.....	32

12.1	Integreringstilskudd.....	32
12.2	Rammetilskudd.....	33
12.3	Vertskommunetilskudd .....	33
12.4	Tilskudd enslige mindreårige .....	33
12.5	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere i mottak.....	33
12.6	Utfordringer.....	34
12.7	Mål .....	34

# 1 Innledning

Kommunestyret i Nordreisa har vedtatt å utarbeide en helhetlig plan for bosetting og integrering av innvandrere i 2016.

Visjon: Flyktninger bosatt i Nordreisa kommune skal være en ressurs for kommunen.

Kommunens arbeid med integrering skal bygge på at alle som bosettes skal lære seg norsk og ha kunnskaper om norsk samfunnsliv. Dette skal skje ved at voksne gjennomgår voksenopplæring, deltar i aktiviteter med lokalbefolkningen og får språkpraksis i offentlige og private virksomheter. Flyktningbarna skal gå i barnehage og delta i fritidsaktiviteter på lik linje som øvrige barn, slik at deres norskkunnskaper og sosiale ferdigheter gjør overgangen til skole enklest mulig.

Flyktninger skal motiveres til videregående- og høyskoler etter endt grunnskole, mens eldre voksne flyktninger skal motiveres til deltakelse i samfunnslivet, gjennom arbeid og frivillig innsats.

Hva betyr integrering? «Integrering, integrasjon, i dagligforståelsen en betegnelse på innlemmelsen av innvandrere i majoritetssamfunnet» (Store Norske Leksikon).

Det motsatte er segregering, som betyr at innvandrere i Norge lever helt adskilt fra majoritetsbefolkningen, og praktiserer sitt eget morsmål, religion og kultur slik de gjorde i hjemlandet.

En annen motsetning er assimilering, hvor innvandreren ikke tar i bruk verken morsmål, religion eller kultur, men blir helt «fornorsket».

Begrepet bosetting vil i denne planen først og fremst være knyttet til flyktninger med eller uten oppholdstillatelse. Det er fordi disse gruppene blir bosatt i Nordreisa etter avtale med UDI eller Inkluderings – og mangfoldsdirektoratet (IMDi), og kommunen har dermed plikt til å tilrettelegge for denne bosettingen. Kommunen får også særskilt økonomisk støtte for dette arbeidet. Når det gjelder andre innvandrere, så bosetter de seg selv uten avtale med kommunen. De er dermed i varierende grad innlemmet i den helhetlige planen. Dette vil tydeliggjøres i kapitlene for hver enkelt tjeneste som står nedenfor.

Planen tas opp til revidering i første halvdel av 2020.

En handlingsplan, som inkluderer alle utfordringene og har konkrete tiltak for å nå målene, må utarbeides.

I denne planen er gruppene asylsøkere og innvandrere omtalt, men målsettingene og tiltakene er i hovedsak rettet mot bosatte flyktninger. Målsettinger og tiltak i handlingsplanen bygger på en videreføring av dagens bosetting, jamfør samarbeidsavtalen med Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet. En økning i bosettingen vil kreve endret dimensjonering av tjenestene.

## 1.1 Kommunestyrets vedtak

Anmodning om bosetting av flyktninger behandles årlig i kommunestyret. I sak 5/16 vedtok kommunestyret et bosettingsmål på 30 flyktninger i 2016 og 35 flyktninger i 2017.

Fra 2018 bosettes 25 flyktninger pr. år. Vedtaket inkluderer også enslige mindreårige. Det ble vedtatt et bosettingsmål på inntil 10 enslige mindreårige i 2016. Forutsetningen for bosetting var at det ble utarbeidet en helhetlig plan for bosetting og integrering.

**Kommunestyrets vedtak:**

1. *Nordreisa kommune bosetter 30 flyktninger i 2016 og 35 flyktninger i 2017. Fra og med 2018 bosettes 25 flyktninger pr. år. Vedtaket inkluderer også enslige mindreårige flyktninger.*
2. *Minimum 50% skal være overføringsflyktninger eller flyktninger Norge har avtale om gjennom FNs høykommisær for flyktninger. Familiegjennforeninger kommer i tillegg.*
3. *Nordreisa kommune oppretter og drifter selv et bofellesskap for inntil 10 enslige mindreårige flyktninger. Dette finansieres med 80% refusjon fra Bufetat og 20% kommunal egenandel (tilskudd fra IMDI). Organisering av tjenesten utbedres og legges frem for behandling i oppvekst- og kulturutvalget til møtet i mars. Ungdomsrådets ønske om å bidra i arbeide må sikres i prosessen.*
4. *Budsjettet for 2016 reguleres med utgifter til introduksjonsstønad/bidrag til livsopphold, etableringsutgifter, øvrige utgifter og etablering av botilbud til enslige mindreårige flyktninger.*
5. *Det utredes behov for økt bemanning innen barnevern, flyktningetjeneste, skoler/voksenopplæring når det er gjort avtale med Bufetat om antallet enslige mindreårige flyktninger som skal bosettes i Nordreisa kommune.*
6. *Nordreisa kommune iverksetter arbeidet med en helhetlig plan for integrering og bosetting av flyktninger og innvandrere.*

Rådmannen nedsatte en arbeidsgruppe for å fullføre arbeidet med planen. Arbeidsgruppen har vært ledet av sektorleder for oppvekst og kultur og har hatt følgende sammensetning:

Johanne Båtnes – sektorleder for oppvekst og kultur

Odd Arne Gabrielsen – virksomhetsleder for Nordreisa voksenopplæringscenter

Else Elvestad – virksomhetsleder for Nordreisa familiesenter

Berit Kalseth – barnehagekonsulent

Ane Sara Fossum – flyktningskonsulent

Roy Hugo Johansen – NAV-leder

Sektorleder inviterte i tillegg;

Nordreisa Røde Kors v/ Herborg Ringstad

Ungdomsrådet

## **1.2 Begrepsavklaringer**

**Asylsøkere** er mennesker fra andre land som søker om beskyttelse i Norge gjennom asylinstituttet. Asylsøkere bosettes i mottak mens de venter på å få sin søknad behandlet. Dersom de innvilges beskyttelse vil de få bosetting i en norsk kommune. Dersom de ikke innvilges beskyttelse vil de bli sendt ut av landet. I Nordreisa har vi asylsøkere i Hero sitt mottak. Disse bor i Nordreisa mens søknad om opphold/beskyttelse behandles. Hvis det er mangel på kommuneplasser, kan man bli værende på mottak etter at vedtak om oppholdstillatelse er gitt.

**Enslige mindreårige.** Med enslige mindreårige asylsøkere menes barn og unge under 18 år som kommer til riket uten foreldre eller andre med foreldreansvar. Med enslige mindreårige flyktninger menes enslig mindreårig som er innvilget oppholdstillatelse og skal bosettes i en kommune.

**Flyktning** er den som ifølge Utlendingsdirektoratets flyktningeregister har flyktningstatus og har fått oppholdstillatelse i Norge. Hovedsakelig bosettes flyktninger via asylmottak eller ved direktebosetting fra flyktningleirer, også benevnt som overføringsflyktninger.

**Familiegjenforening:** Personer som er gift med eller i nær familie (ektefelle, barn) med en som er bosatt i Norge, kan søke om å bli gjenforent med personen som bor i Norge. I praksis er det som regel sistnevnte, også kalt herboende eller referansepersonen, som skriver den faktiske søknaden. Familiegjenforente kan altså være gjenforent med andre flyktninger, eller med nordmenn. Hvis flyktningen har kort botid i Norge, vil vedkommende familie få oppfølging av flyktningtjenesten. Hvis man blir familiegjenforent med en norsk statsborger, har statsborgeren det fulle og hele ansvaret for den som kommer, både økonomisk og praktisk. Den som får oppholdstillatelse fra UDI med hjemmel i vilkårene for familiegjenforening, kan blant annet ha krav på deltagelse i introduksjonsprogrammet.

**Fritt arbeidsmarked:** I medhold av EØS-avtalen er det et fritt arbeidsmarked innenfor EØS området, og EØS- borgere kan bosette seg i et annet EØS land forutsatt at de har arbeid i det nye landet. EØS- borgere kan flytte fritt innenfor EØS- området, og de står fritt i å bosette seg i et EØS- land når de har arbeid. Andre, bosatt utenfor EØS- området, kan komme til Norge som arbeidsinnvandrere, men disse må få godkjenning av norske myndigheter for å bosette seg her. Slik godkjenning bygger på at bedrifter i Norge har arbeidskraftbehov som kan dekkes av slik innvandring, og slik innvandring skjer i hovedsak som følge av søknader fra norske bedrifter.

**Hero:** Et privat foretak som blant annet driver Nordreisa mottakssenter, og er et nyoppstartet permanent mottak på Storslett fra og med 1. mars 2016. Dette er et frivillig botilbud for asylsøkere mens de venter på behandling av asylsøknaden sin. Hvis man forlater mottaket for godt uten å ha avtalt dette, stanser UDI behandlingen av asylsøknaden. Beboerne får økonomisk hjelp i form av faste beløp til mat og klær, og har også ulike plikter og aktivitetstilbud.

**Integrerings- og mangfoldsdirektoratet / IMDi.** Der behandles bosettingen for flyktninger som har fått oppholdstillatelse. Flyktningetjenestene har hovedsakelig kontakt med IMDi, ikke UDI, da det er IMDi som koordinerer bosettingen fra mottak til kommune.

**Introduksjonsprogram:** Program for nyankomne flyktninger med oppholdstillatelse, som skal sørge for grunnleggende kvalifisering i norsk språk og arbeidsliv.

**Innvandrere** er en person som flytter til et annet land med sikte på varig opphold. I statistiske sammenhenger i Norge betegner gjerne innvandrere en person som bor fast her i landet og som har to utenlandskfødte foreldre. Det ble tidligere skilt mellom *førstegenerasjonsinnvandrere* som er født i utlandet og har innvandret til Norge, og personer som er født i Norge med to foreldre som er født i utlandet, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet, tidligere kalt *andregenerasjonsinnvandrere*.

**Innvandrerbefolkningen** består av personer med to utenlandskfødte foreldre. Dette kan være personer som har innvandret til Norge, og personer som er født i Norge med to foreldre som er født i utlandet.

**Overføringsflyktninger** (FN-flyktninger) kommer til Norge direkte fra flyktningleir, gjennom en avtale mellom UNHCR (FNs høykommissær for flyktninger) og UDI. De blir direkte bosatt i en kommune ved ankomst ettersom de allerede har oppholdstillatelse.

**UDI** er Utlendingsdirektoratet. Der behandles søknad om oppholdstillatelse. Har hovedsakelig kontakt med mottakene.

**Innvandrere i Nordreisa:** Det statistiske materialet som gjengis i denne planen omfatter flyktninger, asylsøkere og andre innvandrere. Den kommunale tjenesteproduksjon skiller ikke ytelser til de ulike gruppene, og det rapporteres heller ikke særskilt.

Statistikk fra 2016 viser at 12,2 % av befolkningen i Norge er innvandrere. De største gruppene kommer fra Polen, Sverige, Pakistan, Somalia, Tyskland, Irak og Danmark.

Innvandrerne utgjør et svært sammensatt mønster når det gjelder integrering, utdanningsnivå, religion, sysselsetting og likestilling. Et hovedtrekk er at graden av integrering og tilpasning til norsk levemønster øker med lang botid, og at andre generasjon er mer tilpasset enn sine foreldre.

Statistikken for innvandring til Nordreisa viser at det i hovedsak er arbeidsinnvandrere fra Litauen, Latvia og Tyskland, familieegjenforente fra Thailand, og flyktninger fra Syria, Somalia, Bhutan/Nepal og Eritrea som er bosatt her.

Innvandrere til Nordreisa fordelt på land:

Nordreisa	2013	2016
I alt	212	285
Ufordelt	2	6
Sum	210	279
Danmark	4	3
Grønland	3	0
Finland	5	9
Færøyene	3	3
Island	3	3
Sverige	16	11
Bulgaria	0	4
Estland	4	0
Italia	3	0
Latvia	18	24
Polen	5	7
Litauen	14	22
Spania	3	13
Storbritannia	4	4
Russland	7	9
Tyskland	12	15
Ukraina	4	4



Ungarn	3	3
Serbia	0	3
Eritrea	11	17
Etiopia	9	8
Ghana	0	3
Kenya	3	0
Liberia	6	4
Libya	3	3
Marokko	4	4
Somalia	7	25
Bhutan	18	15
Filippinene	4	5
Iran	3	3
Libanon	0	3
Nepal	13	10
Syria	0	21
Thailand	18	18
USA	0	3

## 2 Integreringsarbeid i Nordreisa og samarbeid med IMDi

Hvert år mottar Nordreisa kommune et bosettingsoppdrag fra IMDi. Denne henvendelsen regulerer hvor mange flyktninger som ønskes bosatt, samt føringer for en bedre integreringspolitikk. Dette danner grunnlaget for Nordreisa kommunes strategi i forhold til bosetting av flyktninger.

Det bør utarbeides en partnerskapsavtale mellom IMDi og Nordreisa kommune der formålet er å styrke integrering og inkludering av nybosatte flyktninger og innvandrerbefolkningen. Sentrale samarbeidsområder bør være:

- God kvalitet i kvalifiseringsarbeidet
- Bærekraftig lokalsamfunnsutvikling
- Effektiv ressursutnyttelse og virkemiddelbruk
- Kunnskapsutvikling og god informasjonsflyt

I følge IMDi er det behov for 18 000 kommuneplasser for flyktninger i 2016, og 9 000 for hvert år i 2017 og 2018. I tillegg må en ta høyde for et visst antall familiegjenforeninger. Hovedårsaken til økningen i antall flyktninger som skal bosettes, er at en større andel asylsøkere som kommer til Norge har et reelt beskyttelsesbehov, og fyller de ulike vilkår for flyktningstatus.

For IMDi er det sentralt at kommunen har et tilpasset og variert tjenestetilbud, herunder opplæring i norsk, samfunnskunnskap og et godt fungerende introduksjonsprogram. Det er viktig og nødvendig at flyktninger kan komme i arbeid eller videre til utdanning og kvalifisering.

Bosettingsarbeid er en kommunal oppgave og må inn i faste og planlagte former, basert på flerårig vedtak og plantall. For den kommunale tilrettelegging er slik planlegging viktig fordi vi da kan tilrettelegge arbeidet systematisk og utvikle vår kompetanse i integreringsarbeid. Forutsigbarhet muliggjør at barnehageplass, SFO-plass og andre kommunale tjenester er på plass slik at de voksne kan begynne på skole/norskopplæring relativt raskt. Ifølge Introduksjonsloven skal dette skje maksimalt etter 3 måneder. IMDi er opptatt av at bosetting av flyktninger ikke bare er en humanitær oppgave. Flyktninger utgjør en ressurs, og gjennom gode kvalifiseringsprogram vil kommunen få tilgang til arbeidskraft og kompetanse. Dette vil komme hele samfunnet til gode. IMDi ser at tilgang på egnede boliger er en kontinuerlig utfordring for norske kommuner. Vedtak om bosetting må knyttes opp mot boligplanlegging og bruk av relevante tilskudds- og låneordninger. Husbanken vil sammen med IMDi ha kontakt med kommunen for å finne gode boligløsninger for flyktninger. Sammen med en satsing på en planlagt boligkarriere vil kommunen ha flyktningeboliger som et innsatsområde i samarbeidsavtalen med Husbanken. Det er viktig å fortsette jobben med samordning og samarbeid mellom de ulike tjenesteområdene, og det er viktig å tydeliggjøre ansvarsdeling i bosettingssaker. Samordning vil sikre kvalitet i oppfølgingen.

### **3 Hvordan jobbes det med bosetting og integrering i tjenestene?**

I denne planen presenteres arbeidet som utføres av NYBO, Nordreisa voksenopplæringsssenter, helsetjenesten for flyktninger, skoler, barnehager, og NAV med flere. Flere tjenester enn de som nevnes her er også berørt av innvandringen, men vi har avgrenset planen til de kommunale tjenestene som arbeider direkte med integrering, og de mest sentrale aktørene som er ikke-kommunale.

Under oppvekst- og kultursektoren ligger:

- Nordreisa voksenopplæringsssenter, som inkluderer flyktningstjenesten og voksenopplæringa.
- Nordreisa familiesenter, som inkluderer helsesøstertjenesten, barnevernstjenesten og åpen barnehage
- Barnehage
- Grunnskole
- Kulturvirksomheten

NYBO er en boligstiftelse som er etablert av Nordreisa kommune.

NAV er et partnerskap mellom kommune og stat.

Røde Kors og Nordreisa idrettslag er frivillige tjenester som deltar i flyktningarbeidet.

Det private mottaket på Storslett er nyoppstartet fra 1. mars 2016, og vil derfor bare nevnes kort i denne omgang.

I de følgende kapitlene kommer en beskrivelse av arbeidet i hver tjeneste. Da integrering og bosetting er et komplisert og omfattende felt som stadig er gjenstand for ulike endringer både nasjonalt og internasjonalt, må tjenestetilbudet være i stadig utvikling. Vi har derfor med et avsnitt med utfordringer og mål for hver tjeneste, som må revideres med jevne mellomrom for å sikre kvalitet i arbeidet.

### **4 Stiftelsen NYBO utleieboliger**

For at kommunen skal kunne bosette flyktninger, er tilgjengelige boliger av ulik størrelse en forutsetning. Kommuneplanens samfunnsdel (s. 37) hovedmål sier: «Nordreisa skal ha

boliger, boformer og bomiljø som bidrar til mangfold og god livskvalitet. Nordreisa kommune skal være en attraktiv kommune å bo i, og alle skal kunne etablere seg og ha egen bolig.» Videre under pkt. 2: «Nordreisa kommune skal bidra til tilrettelegging for private boliger som kan være med på å inkludere personer som har utfordringer på boligmarkedet, herunder individuell rådgivning og oppfølging for at hver enkelt skal kunne bo i og beholde egen bolig.»

Nordreisa kommunestyre vedtok i juni 2014 Boligpolitisk strategi 2014-24. Denne strategien bygger på samme hovedmål som kommuneplanens samfunnsdel. Videre beskriver strategien stiftelsen Nybo som den instans som har ansvar for å håndtere boligsosiale forhold i kommunen. Det vil si tildele boliger til vanskeligstilte og andre etter behov. Vanskeligstilte grupper defineres i vedtektene for stiftelsen som «eldre, funksjonshemmede, studenter og skoleelever, eller vanskeligstilt ungdom i etableringsfasen samt flyktninger, herunder også asylsøkere.»

Vedtaket om økt bosetting vil legge større press på boligmarkedet i kommunen.

#### **4.1 Botid**

Boligpolitisk strategi presiserer at gjennomgangsboligene har tidsbegrenset botid på 3 år. Det er utfordrende for flyktninger å skaffe egen/leid bolig, og kommunens boligkontor har som oppgave å bistå med å finne egen bolig – jfr. boligpolitisk strategi. Videre er det denne tjenesten som forvalter Husbankens låne- og tilskuddsordning, forvalter Husbankens bostøtteordning og gir økonomisk rådgivning. Dette er en svært sentral tjeneste i forhold til å bistå bosatte flyktninger fra gjennomgangsbolig til egen bolig, eid eller leid. Tjenesten må ha ressurser til å oppfylle oppgaven som strategien beskriver, og samarbeide tett med flyktningstjenesten.

#### **4.2 Bosettingsmønster**

Det har vært praktisert sentrumsnær bosetting av flyktninger. Det gir nærhet til ulike tjenester og fasiliteter. Det er også i sentrumsnære (Storslett/Sørkjosen) områder at Nybo har leiligheter. Det er viktig at det tenkes fordeling/blanding av ulike grupper i de ulike boområdene. Dette for å bidra til integrering.

#### **4.3 Bokunnskap**

Når man kommer fra andre klimatiske forhold, er det vanskelig å vite hvordan man skal forholde seg til lufting/ventilering, varmekilder, avfallshåndtering, avløp, møblering osv. Erfaringsmessig fører manglende kunnskaper til hard bruk, og dermed store renovasjonskostnader. Opplæringen må skje over tid, og oppfølgingen må være tett. Det må avklares hvilken tjeneste som har ansvar for denne oppgaven.

#### **4.4 Boliger til enslige mindreårige flyktninger:**

Kommunestyret har i sak 5/16 vedtatt å bosette inntil 10 mindreårige flyktninger i 2016. Nybo har ansvar for å tilrettelegge bolig med små leiligheter, samt plass for støttefunksjoner. Planlagt plassering er på Fosseng. Plasseringen gir nærhet til videregående skole.

#### **4.5 Utfordringer**

- Skaffe boliger som er tilpasset de ulike familienes størrelse, fra enslige til familier med mange barn.
- Overholde krav om maksimums botid.
- Øke bokunnskap hos den enkelte utfra behov, og fordele ansvaret for dette arbeidet.

#### **4.6 Mål**

- Tildel førstegangsbolig med begrenset botid ved ankomst.
- Flyktninger skal være bosatt i egen bolig (eid/leid) innen tre år etter bosetting. Det krever planlegging og bistand.
- Gjennom samarbeid med Husbanken sikre tilgang på egnede utleieboliger slik at målsetting om bosetting kan nås.
- Ferdigstille boliger til 10 enslige mindreårige flyktninger med plass til støttefunksjoner.
- Å organisere og få ressurser til å øke bokunnskapene til innvandrere.

### **5 Nordreisa voksenopplæringscenter**

Nordreisa voksenopplæringscenter er et kommunalt voksenopplæringscenter bestående av voksenopplæring og flyktingtjenesten. Voksenopplæringen har følgende hovedansvarsområder overfor fremmedspråklige:

- Ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for personer som er bosatt i kommunen.
- Grunnskoleopplæring for voksne etter §4A-1 i opplæringsloven
- Oppdragsundervisning overfor arbeidsinnvandrere/andre som har behov for norskopplæring
- Spesialundervisning for voksne etter §4A-2 i opplæringsloven

Flyktingtjenesten sine ansvarsområder er beskrevet nedenfor.

#### **5.1 Flyktingtjenesten**

Flyktingtjenesten er en kommunal tjeneste som har følgende ansvarsområder:

- Bosetting
- Introduksjonsprogram
- Tverrfaglig samarbeid
- Integrerende tiltak

Flyktingtjenesten har 210% stillinger, her av 10% administrativ ressurs. I august 2016 skal bemanningen økes med 70% programveileder, kombinert med 30% lærerstilling i voksenopplæringa. Tjenesten skal opprettholde kommunens avtale med IMDi om å bosette et gitt antall flyktninger pr. år, og deretter har den ansvar for å følge opp de voksne i Introduksjonsprogrammet, som er beskrevet i neste kapittel. Den skal fortløpende samarbeide og utveksle relevant informasjon med involverte tjenester, men kan ikke til enhver tid være tilgjengelig som en ressurs når andre tjenester møter utfordringer. Vi ønsker å få alle flyktingene inn i aktiviteter i lokalmiljøet og gjerne ha egne arrangementer, men ved stor arbeidsmengde må dette nedprioriteres.

Det bor 109 flyktninger i Nordreisa pr. april 2016. Disse er bosatt siden 2009. For å oppfylle Nordreisa kommune sin avtale med IMDi om å bosette 30 personer i 2016, må kommunen bosette 19 personer, her av inntil 10 enslige mindreårige.

### **5.1.1 Bosetting**

Flyktingtjenesten er kommunens mottaksapparat for flyktninger som har fått oppholdstillatelse. Disse bosettes gjennom avtale med IMDi Nord som tildeler bostedskommunen. Flyktingtjenesten skaffer boenheter i samarbeid med NYBO utleieboliger, og før flyktingene ankommer må boligen være klar. Tjenesten møter flyktingene når de kommer til Nordreisa, og sikrer at det gis nødvendige meldinger til de ulike tjenesteområdene: skole, barnehage og helse.

Ved ankomst har flyktingene et stort behov for veiledning, informasjon og praktisk bistand. I tillegg er det mange administrative oppgaver knyttet til økonomi, registrering, søknader m.m. Behovet for behandling, veiledning, informasjon og oppfølging innen helse er spesielt stort ved ankomst, og i februar 2016 ble det ansatt en sykepleier i 100% stilling med arbeidssted på Nordreisa voksenopplæringscenter for å imøtekomme dette.

### **5.1.2 Flyktingenes barn**

Flyktingtjenesten har ansvar for å bosette flyktingene med barna deres, og har disse arbeidsoppgavene knyttet til barna;

- Sørge for at de har nødvendige klær og utstyr ved oppstart i skole og barnehage
- Hjelp dem inn i ulike fritidsaktiviteter
- Hvis skole/barnehagen ikke lykkes i å opprette et godt samarbeid med foreldrene, vil flyktingtjenesten bidra med å få dette i gang etter henvendelse.
- Flyktingtjenesten kan sitte i ansvarsgruppe/basisgruppe ved behov.
- Når et barn blir født i Nordreisa, har tjenesten ansvar for å sørge for at det formelle og økonomiske kommer i orden hvis foreldrene har behov for bistand.

I det daglige, etter at familien er bosatt og barna er på skole/barnehage, har ikke flyktingtjenesten verken kontakt med eller ansvar for barna. Det er foreldrene som har ansvar for dem, samt den skolen/ barnehagen de går på. I tillegg følges barna opp av helsesøstertjenesten. Ved behov for samarbeide med PP-tjenesten, BUP, barnevern eller andre, følger barnehager/skoler/helsesøstertjenesten rutiner de har for videre oppfølging av barn.

### **5.1.3 Tverrfaglig samarbeid**

I Nordreisa er det opprettet et fagforum med representanter fra barnevernet, PP-tjenesten, helsesøstertjenesten, grunnskolene, barnehagene og kommuneoverlegen. Forumet organiseres og styres av flyktingkonsulenten. I disse møtene blir det utvekslet og samordnet informasjon om bosettingen av både voksne flyktninger og barna deres, med vekt på å lage gode samarbeidsrutiner ved bosetting, og andre aktuelle problemstillinger. Ved tilsetting av sykepleier for flyktninger i 100% stilling i 2016, vil det tverrfaglige samarbeidet omorganiseres.

Flyktingtjenesten har også samarbeidsmøter med NAV (minimum 2 ganger pr år), ukentlig med VO, ukentlig med sykepleier for flyktninger, og med Nord-Troms videregående skole (høst og vår.)

Prosedyre for bestilling av tolk skal lages og distribueres til alle tjenester. Hittil har informasjon og opplæring i dette blitt gitt etter henvendelse.

Fagforum for flyktninger er våren 2016 i ferd med å ferdigstille en felles rutineperm som samordner oppgavene til de ulike tjenestene ved ankomst av nye flyktninger.

#### **5.1.4. Integrerende tiltak**

Flyktningtjenesten skal bidra til flyktingenes integrering i lokalsamfunnet. Dette har vi jobbet med på ulike måter; så snart som mulig etter ankomst finner vi egnede fritidsaktiviteter, hjelper til med utstyr og følger deltakeren de første gangene. Vi har opprettet kontakt mellom flyktinger og nordmenn som har sagt at de ønsker dette, men fra 2016 vil vi henvise til Røde kors, som tilbyr flyktingguide og leksehjelp. Vi har hatt kantine på Sonjatun, samt servert internasjonal mat ved ulike arrangementer (17. mai, forskningsdagene, internasjonal lunsj, filmklubben, kulturkafé). Ved stor arbeidsmengde blir egne arrangementer nedprioritert. Fra 2016 har Røde Kors og kirken arrangert og bidratt til ulike integrerende tiltak og fyller dette behovet på en flott måte.

#### **5.1.5. Transport**

Flyktningtjenesten er lokalisert på Sørkjosen skole, samtidig som det øvrige tjenestetilbudet og barna til flyktingene befinner seg på Storslett. Dette medfører utfordringer i forhold til skyss for å oppsøke tjenester som ligger på Storslett.

#### **5.1.6. Flytting til eller fra Nordreisa**

Når en asylsøker får oppholdstillatelse i Norge, får vedkommende status som flykting, og har rett til å bli bosatt i en kommune. Hun eller han venter på mottak til en kommune er klar til å ta imot, og får valget mellom å takke ja til kommunen vedkommende blir tildelt, eller å klare seg selv helt uten offentlig støtte. Flyktingene som bor i Nordreisa har altså ikke selv valgt å flytte hit. De kan heller ikke flytte de første 5 årene hvis de ikke er selvforsørget dit de kommer. Etter 5 år kan man søke livsopphold i en annen kommune, men man får ingen hjelp til å bosette seg der. Det gjør det vanskelig for særlig barnefamilier å flytte fra Nordreisa, hvis ikke de har et nettverk der de ønsker å flytte. Dette understreker ytterligere kommunens ansvar for å jobbe langsiktig og grundig for å sikre at flyktingene blir godt integrert i arbeidslivet og samfunnet for øvrig.

### **5.2. Introduksjonsprogrammet**

Introduksjonsprogrammet er et nasjonalt program for å organisere den grunnleggende kvalifiseringen til flyktinger med oppholdstillatelse. Rammeverket er Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere, som ble vedtatt i 2003. Nordreisas tidligere erfaringer med flyktinger, for eksempel med flyktingene fra Kosovo på 90-tallet, foregikk før denne loven fantes. Flyktingarbeidet i Norge har altså blitt langt mer regulert siden den den gang.

Rundskrivet til introduksjonsloven fra Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet innledes slik;

*«Hovedtanken med introduksjonsloven er å styrke grupper av nyankomne innvandreres muligheter for raskt å komme ut i jobb. Arbeid er nøkkelen til deltakelse i samfunnet. Gjennom høy sysselsetting i hele befolkningen kan vi unngå at vi får et samfunn med store økonomiske og sosiale forskjeller som følger etniske skillelinjer.»*

I Nordreisa kommune er det flyktningtjenesten som har ansvar for introduksjonsprogrammet.

#### **5.2.1 Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere**

Lovens formål:

##### **§ 1. Lovens formål**

*Formålet med denne loven er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet.*

Pr. mars 2016 er det 27 deltakere i introduksjonsprogrammet. IMDi anbefaler at det skal være 20 deltakere pr. saksbehandler for å kunne gi tilstrekkelig oppfølging.

Oppfølgingen består i å samarbeide med voksenopplæringen, og med næringsliv og kommune i forhold til språkpraksis. Bransjene som benyttes er i stor utstrekning barnehager, skoler, butikker og helsevesenet. Det har stort sett vært enkelt å finne praksisplasser til hver deltaker, selv om enkelte har måttet vente litt. Mange har fått jobb gjennom sin praksisplass.

I tillegg kreves det mye oppfølging for å håndtere hverdagen. Det gis ingen særskilt informasjon fra det offentlige til innvandrere om Nordreisa-samfunnet eller Norge forøvrig. Etter samtale eller oppmøte på offentlig kontor har flyktingene mange ubesvarte spørsmål som de kommer til flyktingtjenesten med. Som alle andre innbyggere i Norge mottar flyktingene en stor mengde skjemaer, informasjonsskriv o.l. til enhver tid. Vi får også mange henvendelser fra alle berørte enheter i kommunen, samt privatpersoner. Det er derfor viktig å øke den flerkulturelle kompetansen blant offentlig ansatte, og å gi relevant informasjon til lokalbefolkningen i Nordreisa, parallelt med at flyktingene læres opp i norsk og samfunnsfag.

Lovens § 2 har slik ordlyd:

### **Rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram.**

#### ***§ 2. Rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram***

*Rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram gjelder for nyankommet utlending mellom 18 og 55 år som har behov for grunnleggende kvalifisering. Som nyankommet regnes den som har vært bosatt i en kommune i mindre enn to år når vedtak om deltakelse i introduksjonsordning skal treffes. Nordiske borgere og utlendinger som omfattes av Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-avtalen), omfattes ikke av paragrafen her.*

Loven fastsetter deltakelse i programmet som en rett og en plikt. Det betyr at enkeltindivider ikke kan la være å delta i slike program dersom de ønsker å være bosatt i Norge. Å ikke delta i program medfører at man mister alle andre rettigheter til økonomisk bistand, ettersom man da har fått et tilbud og ikke benyttet seg av det. Ordlyden har blitt endret i 2016 til plikt og rett, for å understreke pliktene til de som er i programmet.

### **5.2.2 Økonomi**

I Introduksjonslovens § 8 annet ledd står det om stønadens størrelse:

*«For deltakelse i program er stønaden på årsbasis lik to ganger folketrygdens grunnbeløp. Stønaden beregnes ut fra en enhetlig sats som gjelder for hele landet. Stønaden skal i utgangspunktet dekke alle de løpende utgifter deltakeren (og familien) måtte ha til et nøkternt forbruk: alminnelige husholdningsutgifter, utgifter til bolig mv og utgifter til barn og barnetilsyn.*

Med de høye boutgiftene man har i Norge i dag, har ikke lovens intensjon om at introduksjonsstønad skulle være tilstrekkelig, blitt oppfylt. Deltakere med utgifter til barnetilsyn klarer seg ikke uten supplerende sosialhjelp, dette må søkes på NAV. Enslige voksne og enslige foreldre med 1-2 barn klarer seg uten supplerende, men lever i de fleste tilfeller svært nær grensen for behov for sosialhjelp. Dette medfører at de ikke klarer seg økonomisk ved uforutsette utgifter, høye strømgjeldninger eller høye utgifter i forbindelse med helse. På grunn av dette går det mye tid på flyktingtjenesten til å behandle forespørsler om økonomisk støtte.

En enkel måte å redusere tidsbruken til dette kunne vært å dekke barnetilsyn for de foreldrepårene med mer enn ett barn, da det er de som med sikkerhet har behov.

Alternativet er at flyktningtjenesten selv behandler disse søknadene etter Sosialtjenesteloven. Det vil si at man oppretter et «mini-Nav» hos flyktningtjenesten. Hvis det er ønskelig å innføre dette, må man ha ansatte som har fått tilstrekkelig og til enhver tid oppdatert opplæring til denne arbeidsoppgaven. Det har vi ikke i dag, da det kun er lærere som jobber i flyktningtjenesten.

### **5.2.3 Helårlig og på full tid**

I lovens § 2 reguleres plikt til deltakelse i introduksjonsprogram. Programmet skal være helårlig og fulltid, det vil si 7,5 timers arbeidsdag og 5 ukers ferie pr år. Til norsktimene kan man legge til hjemmearbeidet og regne hver time om til 75 minutter, slik at en vanlig skoledag på 5 klokketimer blir en full arbeidsdag. Hver kommune står fritt til å sette sammen programmet, så lenge det inneholder tiltak rettet mot norskopplæring, samfunnskunnskap og arbeid.

I likhet med mange andre kommuner er det også i Nordreisa en utfordring å tilby et helårlig program. Deltakerne går på voksenopplæringa, som følger skoleåret, og det er flyktningtjenestens oppgave å fylle feriene med et heldagstilbud. Med få ansatte som også skal ha ferie, og som har annen oppfølging i tillegg, er det vanskelig å lage aktiviteter som skal fylle periodene skolen er stengt. Vi har arrangert mange turer, i fjor i samarbeid med Skjervøy og Ut i Nord, men det er ikke tilstrekkelig til å oppfylle lovens krav fullt og helt. Med en ekstra ansatt og økt aktivitet i Røde Kors håper vi at dette kan bedre seg i nærmeste framtid.

### **5.2.4 Innhold og varighet**

Innholdet og omfanget i introduksjonsprogrammet er nærmere beskrevet i introduksjonslovens §§ 4-5:

#### ***§ 4. Introduksjonsprogrammet***

*Introduksjonsprogrammet tilrettelegges for person som har behov for grunnleggende kvalifisering.*

*Introduksjonsprogrammet tar sikte på å:*

- a. Gi grunnleggende ferdigheter i norsk*
- b. Gi grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv*
- c. Forberede for deltakelse i yrkeslivet*

*Programmet skal være helårlig og på full tid. Programmet skal minst inneholde:*

- a. Norskopplæring,*
  - b. Samfunnskunnskap,*
  - c. Tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til yrkeslivet.*
- Ved gjennomført eller avbrutt program skal det utstedes et deltakerbevis.*

#### ***§ 5. Programmets varighet***

*Programmet kan vare inntil to år, med tillegg av godkjent permisjon. Når særlige grunner taler for det, kan programmet vare inntil tre år.*

Som det fremgår her så finnes ikke presise retningslinjer for hvordan tildele ett 3. år i introduksjonsprogrammet. I Nordreisa har man tildelt utvidet tid ved sykdom, store omsorgsoppgaver og annet gyldig fravær. I tillegg har analfabeter fått et 3. år. At deltaker ikke har kommet ut i jobb regnes ikke alene som grunn til å få et tredje år. Man kan heller ikke få utvidet tid for å ta grunnskole. Dette bør utredes nærmere, da grunnskoleeksamen vil



øke mulighetene til å komme inn på videregående opplæring og deretter være kvalifisert til jobb.

### 5.2.5 Resultater i introduksjonsprogrammet

I Nordreisa har vi hatt gode resultater i introduksjonsprogrammet. Regjeringens målsetting er at 55% av deltakerne skal være i arbeid eller videre utdanning (grunnskole teller ikke) etter endt program, og Nordreisa har ligget et godt stykke over dette til og med 2014.

Årstall	2013	2014	2015
Andel i arbeid etter endt program	67 %	83%	48%

17 personer gikk ut av introduksjonsprogrammet i 2015. Dette var et rekordhøyt antall for oss, og resultatene gikk dermed ned, med 4 som fikk lønnet arbeid og en som begynte på videregående skole. Tre personer hadde arbeidsrettet tiltak gjennom NAV i noen måneder før de fikk jobb, og er dermed tatt med i de 48%. Tre personer gikk ut i fødselspermisjon, mens 6 personer deltar i ulike arbeidsmarkedstiltak gjennom NAV.

Hittil i Nordreisa har de aller fleste flyktningene fått arbeid i løpet av, eller relativt kort tid etter avsluttet introduksjonsprogram. Det er da snakk om ufaglærte arbeidsplasser, som butikk, renhold og assistentjobber i kommunen. Utfordringen er at det er et begrenset antall slike arbeidsplasser, og familiegjenforente med norske ektemenn samt arbeidsinnvandrere konkurrerer om de samme plassene. Det er derfor svært viktig at flyktningene som har ressurser til det, tar en fagutdanning. Selv ressurssterke elever med gode norskkunnskaper mangler gjerne noe grunnskole, og ingen har papirer. Derfor må det jobbes målrettet mot at de med potensiale til det kan ta utdanning. Pr. i dag er det mange av de ressurssterke som har for eksempel vaskejobber, mens de ressursvake som trenger mer støtte for å få en enkel jobb blir stående bakerst i køen. Disse vil ende opp som langtidsklienter hos NAV hvis man ikke jobber aktivt for å motvirke det. Samarbeid mellom voksenopplæringen, NAV, fylkeskommunen og flyktningtjenesten, og helhetlig, langsiktig tenkning er nødvendig for å håndtere denne utfordringen.

### 5.3 Utfordringer

- Tidkrevende saksbehandling i f.t. økonomi.
- Helårlig introduksjonsprogram
- Avstand til andre tjenester.
- Begrenset flerkulturell kompetanse i andre enheter og offentlige kontorer.

### 5.4 Mål

- Finne praktiske og rettferdige økonomiske ordninger slik at flyktninger i introduksjonsprogrammet skal unngå kontakt med NAV.
- Lokalisering nærmere Storslett, eller en løsning på transportproblemet. (F. eks. minibuss med 1-2 turer pr dag.)
- Utarbeide plan for heving av den flerkulturelle kompetansen blant offentlig ansatte.
- Nordreisa kommune bør vurdere å opprette et eget innvandrers- eller flyktningråd for å sikre dialog med brukerne og målgruppen. Rådet eller utvalget vil kunne være et rådgivende organ overfor besluttsende organer i kommunen i saker som har betydning for innvandrerbefolkningen i Nordreisa.
- Plan for videre informasjons- og holdningsarbeid overfor flyktninger bør utarbeides.
- Benytte digitale medier til informasjonsarbeid rettet mot både flyktninger og nordmenn i kommunen. 11

- Arbeide målrettet med arbeidstrening rettet mot spesifikke yrker for de som har lite eller ingen skolegang fra hjemlandet.
- Arbeide målrettet mot fagbrev fra begynnelsen av introduksjonsprogrammet for de som har en del skolegang fra hjemlandet, slik at man unngår en opphopning på NAV.

## 5.5 Nordreisa voksenopplæring

### 5.5.1 Rett og plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne

- Rett til opplæring betyr at opplæringen er gratis.
- Plikt til å gjennomføre norskopplæring betyr at man må ta 600 timer (550 timer norsk og 50 timer samfunnskunnskap) for å få permanent oppholdstillatelse.

#### **§17 Rett og plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap**

*Rett og plikt til deltakelse i gratis opplæring i norsk og samfunnskunnskap i til sammen 600 timer gjelder for utlending mellom 16 og 55 år som har fått*

- a) Oppholdstillatelse etter utlendingsloven som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, eller*
- b) Kollektiv beskyttelse i massefluktsituasjon etter utlendingsloven § 34.*

*Utlending mellom 55 og 67 år med oppholdsgrunnlag som nevnt i bokstav a eller b har rett, men ikke plikt, til å delta i opplæring som nevnt i første ledd.*

*Rett til deltakelse etter første og annet ledd gjelder ikke for utlending med oppholdstillatelse etter utlendingsloven §§23 og 25 og deres familiemedlemmer med tillatelse etter utlendingsloven kapittel 6. Utlending mellom 16 og 55 år med tillatelse som nevnt i første punktum som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, har plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap i til sammen 300 timer, jf. § 18 første ledd annet punktum.*

Tilbudet om språkopplæring gis av Nordreisa voksenopplæringsssenter. Flyktningtjenesten og voksenopplæringen er samlokalisert og organisert i Nordreisa voksenopplæringsssenter.

Deltakerne ved Nordreisa voksenopplæringsssenter har svært ulik bakgrunn, fra analfabeter til deltagere med universitets- og høgskoleutdanning. Dette betyr undervisning på ulike nivåer, fra nybegynnere under A1 til de som er på B1-nivå.

- Spor 1 (deltakere med liten eller ingen skolegang fra hjemlandet)
- Spor 2 (deltakere med en del skolegang fra hjemlandet)
- Spor 3 (deltakere som har god allmennutdanning fra hjemlandet).

Antall fremmedspråklige deltakere varierer i antall gjennom året da det er stor mobilitet i deltakergruppene. Status våren 2016 er 38 deltakere.

En grundig innføring for flyktningene i forhold til hvilke verdier det norske samfunnet bygger på og hvordan samfunnet er organisert er en sentral del av opplæringen. Et 50 timers kurs om det norske samfunn på et språk flyktningen forstår er obligatorisk. Samfunnsfagkurset følges av en eksamen som må bestås for å kunne søke permanent oppholdstillatelse.

Voksenopplæringa foretar kartlegging og tilrettelegging av opplæringen og har ansvar for opplæring av alle flyktninger i norsk og samfunnskunnskap. Alle voksne flyktninger begynner norskopplæringen kort tid etter at de ankommer Nordreisa. Kommunen har plikt til å iverksette norskopplæringen senest 3 måneder etter søknad. For noen vil muligheten til å delta begrenses av ledig kapasitet i barnehagene midt i et barnehageår. Alle som deltar i norskopplæringen får en individuell opplæringsplan som skisserer mål og tiltak for norskopplæringen og langsiktige integreringsmål.

Følgende grupper har ikke rett til gratis opplæring, men har plikt til å gjennomføre 300 timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap:

- Arbeidsinnvandrere utenfor EØS/EFTA-området
- Personer som kommer til landet på grunnlag av familiegjennforening med arbeidsinnvandrere utenfor EØS/EFTA-området

Nordreisa voksenopplæringscenter organiserer betal-undervisning for grupper som ikke har rett til gratis opplæring.

Deltakerne som er omfattet av rett og plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven, har plikt til å gå opp til avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap.

### **Asylsøkere**

Asylsøkere kan få inntil 175 timer opplæring i norsk. Kommunen er ikke forpliktet til å utarbeide individuell plan for norskopplæring for asylsøkere eller opplæring i 50 timer samfunnskunnskap. Opplæringen organiseres slik at asylsøkerne får et godt læringsutbytte, og det innebærer at en må ta hensyn til deltakernes medbrakte kompetanse og tidligere utdanning når en skal organisere og tilrettelegge opplæringen. Opplæringen skal følge Læreplanen i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. De asylsøkere som får oppholds- eller arbeidstillatelse skal fortsette opplæringen i henhold til bestemmelser i introduksjonsloven og læreplanen.

## **5.5.2 Grunnskoleopplæring for voksne**

### **Grunnskoleopplæring etter § 4-A-1 Rett til grunnskoleopplæring for voksne**

*” Dei som er over opplæringspliktig alder, og som treng grunnskoleopplæring, har rett til slik opplæring, så langt dei ikkje har rett til vidaregåande opplæring etter § 3-1.*

*Retten til opplæring omfattar til vanleg dei faga ein treng for å få vitnemål for fullført grunnskoleopplæring for vaksne. Opplæringa skal tilpassast behovet til den enkelte. Opplæringa og undervisningsmaterialet er gratis.”*

En stor del av de fremmedspråklige deltakerne ved voksenopplæringa har mangelfull grunnskoleutdanning fra hjemlandet. Nordreisa voksenopplæringscenter vil fra høsten 2016 starte tilbud i grunnskolefag som skal føre frem til eksamen våren 2017/18. Tilbud bør gis i fagene norsk, matematikk, engelsk, naturfag, samfunnsfag. Det bør legges opp til et 2-årig løp ut fra deltakernes forutsetninger og norskkunnskaper. Mange har behov for opplæring i grunnleggende ferdigheter før de har mulighet til å følge et eksamensrettet løp. Dette er tilbud som må tilrettelegges ut fra de forutsetninger

deltakerne har, og det vil for mange være snakk om lang tidshorison før de har den nødvendige kompetanse på grunnskolens område. Det kreves også undervisning i grunnleggende ferdigheter før man kan nyttiggjøre seg grunnskoleopplæring. Behovet for innsats på dette området vil være økende i tida fremover. Dette på bakgrunn av utviklingen vi ser av antall fremmedspråklige med mangelfull grunnskoleutdanning som er kommet til Nordreisa kommune, og sannsynlig prognose de nærmeste år.

**Grunnskoleopplæring etter § 4A-2 Spesialundervisning på grunnskolens område - Lovgrunnlag: § 4A-2 Rett til spesialundervisning på grunnskolens område.**

*” Vaksne som ikkje har eller ikkje kan få tilfredstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbodet for vaksne, har rett til spesialundervisning.*

*Vaksne som har særlege behov for opplæring for å kunne utvikle eller halde ved like grunnleggjande dugleik, har rett til slik opplæring.”*

En sannsynlig utvikling fremover vil være at flere av de fremmedspråklige vil søke spesialundervisning etter hvert som det avdekkes ulike lærevansker i denne gruppa. Utfordringer her er å ha de nødvendige kartleggingsredskaper/kompetanse for å kunne avdekke spesielle behov. Dette er utfordringer som det også jobbes med nasjonalt.

## 5.6 Utfordringer

- Mange av de voksne flyktningene har mangelfull skolegang fra hjemlandet. Dette betyr at denne gruppa kan ha behov for 4-6 års skoletilbud med norsk/samfunnskunnskap og eventuelt grunnskole.
- Voksne analfabeter vil ha behov for et omfattende skoletilbud for å lære å lese og skrive på norsk. Dette er ressursmessig utfordrende.
- Tiden det tar fra ankomst til personer kan gå ut i arbeid kan være lang.

## 5.7 Mål

- Opplæringen i norsk og samfunnskunnskap skal gi innvandreren mulighet til likestilling, deltakelse og integrering i det norske samfunn.
- Målet for opplæringen er å bidra til å gi mennesker i voksen alder adgang til kunnskap, innsikt og ferdigheter som fremmer den enkeltes verdiorientering og personlige utvikling. Opplæringen skal også styrke grunnlaget for selvstendig innsats og samarbeid med andre i yrke og samfunnsliv.
- Gjennom grunnskoleopplæring for voksne skal vi sikre at flyktninger over 16 år, som mangler grunnskole fra hjemlandet, får tilbud om opplæring i fagene norsk, matematikk, engelsk, samfunnsfag og naturfag. Tilbudet er et komprimert løp over 2 år.
- Samarbeide med videregående skole for å se på muligheten til å korte ned utdanningsløpet.

## 6 NAV

Formålet med oppdraget for NAV Nordreisa er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet. NAV Nordreisa skal bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale

problemer. NAV Nordreisa understøtter brukere med oppfølging og tiltak/virkemidler for å beholde eller skaffe seg arbeid.

Veiledning, kvalifisering og oppfølging av NAV-brukere med innvandrerbakgrunn er et eget fagområde og krever spisskompetanse. Kompetent forskjellsbehandling er nødvendig for å få til gode brukeropplevelser og likeverdige tjenester, som igjen bidrar til et velfungerende arbeidsmarked der tilgjengelig kompetanse blir synliggjort for arbeidsgivere som etterspør arbeidskraft. NAV Nordreisa må fremover utvikle og opparbeide en spisskompetanse innrettet til oppfølgingen av flyktninger. Mottaksetablering i tillegg til bosetting krever mye bruk av tolketjenester og kapasitet til å bruke mer tid i oppfølgingen av den enkelte innvandrere eller flyktning. NAV Nordreisa understøtter brukere med oppfølging og tiltak/virkemidler for å beholde eller skaffe seg arbeid.

Flyktningtjenesten er ansvarlig for den grunnleggende kvalifiseringen av bosatte flyktninger. NAV har ikke ansvar for oppfølging av denne gruppen før mot slutten av introduksjonsprogrammet, etter 2–3 år. Det er flyktningene som ikke har gått over til utdanning eller jobb etter endt program som vil få oppfølging av NAV. Gjennom samarbeidsavtalen mellom NAV og flyktningtjenesten skal oppfølgingen overlappes slik at flyktninger uten arbeid skal unngå å bli gående uten noen form for aktivitet. I 2014 ble det i Troms fylke oppnådd 52% overgang til arbeid etter introduksjonsprogrammet.

## **6.1 Utfordringer på arbeidsmarkedet**

Arbeidsledighet generelt utfordrer Nordreisasamfunnet. Økt tilbud på arbeidskraft, og følgelig ytterligere behov for arbeidslivsrelevant kvalifisering og arbeidsrettet oppfølging er krevende i det arbeidsmarkedet som er i Nordreisa kommune.

Nordreisa kommune bør ved økt bosetting av flyktninger forberede arbeidsrettede tiltak i kommunal regi. Nordreisa kommune må som største arbeidsgiver i Nordreisa stille opp som arena for arbeids- og språktrening for bosatte flyktninger. NAV Nordreisa er bekymret for at integreringsarbeidet ikke blir understøttet og styrket med kommunale arbeidsrettede tiltak som forbereder og kvalifiserer innvandrere og flyktninger til arbeid. Risikoen ved ikke å etablere kommunale arbeidsrettede tiltak i tilstrekkelig utstrekning, er at Nordreisa kommunes forbruk av økonomisk sosialhjelp kan øke betydelig hvis ikke bosatte flyktninger gjøres selvhjulpne gjennom arbeid.

## **6.2 Arbeidskvalifiserende tiltak**

Som vist ovenfor kommer ca. halvparten i jobb etter endt introduksjonsprogram. Flyktninger kan avhjelpe arbeidskraftbehovet til yrker som nevnes utfordrende å rekruttere til, f.eks. helsefagarbeidere og sykepleiere. Kvalifiseringsprogrammet er ett tiltak der kommunale- og statlige arbeidsrettede tiltak som eksempelvis arbeidstrening, sammen med tett og koordinert bistand gjennom deltakelse i programmet kan gi mulighet for deltakelse i arbeidslivet.

Deltakere som ikke har utsikter til lønnet arbeid etter endt introduksjonsprogram, trenger videre oppfølging av NAV for å kunne nå dette målet i fremtiden. NAV og flyktningtjenesten har nedfelt i sin samarbeidsavtale at flyktningene skal videre i tiltak og ikke bli mottakere av økonomisk sosialhjelp. Her er noen av alternativene for videre oppfølging;

1. **Arbeidstrening.** Deltaker jobber fulltid og får stønad for dette i likhet med andre brukere. Ved lønnet arbeid får man trekk i stønaden. For deltakere med annet morsmål er det mulig å få en fadder på praksisplassen som er lønnet av NAV i noen timer pr uke, for ekstra opplæring.

2. Kvalifiseringsprogrammet er et tilbud om oppfølging og arbeidstrening. Målet med programmet er at deltaker skal få den oppfølgingen for å komme i arbeid eller aktivitet. Programmet finansieres av kommunen.
3. Nordtro. Nordreisa kommune eier 51 % av aksjene i Nordtro og Troms fylkeskommune eier 49%. Nordtro kan være tilbyder av tjenester for å integrere flyktninger og innvandrere i Nordreisasamfunnet, samt til arbeid. Nordtro er i dag stor tilbyder av arbeidsrettede tjenester til NAV. Det er også mulig for Nordreisa kommune å kjøpe arbeidsrettede tiltak gjennom Nordtro
4. Nordreisa Asvo er en vekstbedrift som eies av Nordreisa kommune. Nordreisa Asvo har ulike avdelinger som vaskeri, bruktbuikk, jobbfukt, vedproduksjon, etc. Om det trengs arbeidstrening for flyktninger innenfor noen av disse områdene, vil hver enkelt forespørsel blir vurdert.

### 6.3 Finansiering

Som det fremgår i kapittel 13, «Økonomiske rammer», får kommunen et integreringstilskudd for alle bosatte flyktninger i 5 år. For voksne er beløpet de første to årene nært det hver enkelt skal ha utbetalt i introduksjonsstønad; Integreringstilskuddet er 184 000,-/ 220 000,- (enlige voksne), mens introduksjonsstønnen for voksne over 25 år er 180 000,-. Det er altså et relativt lite overskudd her som kan dekke andre utgifter. I år 3 blir tilskuddet noe redusert, til 160 000,- og samtidig er det færre deltakere som får et 3. år i programmet. Deltakere som avslutter introduksjonsprogrammet etter to år vil i mange tilfeller ikke være helt selvforsørget selv om de har noe lønnet arbeid, og dermed vil de ha behov for supplering fra NAV. For år 4 og 5 får kommunen et mindre tilskudd, henholdsvis 83 400,- og 70 000,-. I tilskuddsår 4 og 5 vil deltakere som ikke har fått lønnet arbeid, ha behov for ulike arbeidskvalifiserende tiltak gjennom NAV. Det bør vurderes om deler av tilskuddet for år 3, 4 og 5 settes av til arbeidskvalifiserende tiltak. Å ikke investere i slike tiltak vil føre til en økning i antallet sosialklienter, noe som vil bli svært kostbart for kommunen på sikt.

### 6.4 utfordringer

- Den enkeltes bakgrunn vil være avgjørende for muligheten til å få seg arbeid. Mange bosatte flyktninger er analfabeter og trenger et styrket pedagogisk tilbud for å kunne tilegne seg kompetansen som trengs for å være i arbeid.
- Mange har lite relevant arbeidserfaring/utdanning fra hjemlandet
- Det viser seg at ved ledighet/permittinger er det vanskeligere å få annet arbeid for flyktninger som mangler nettverk.
- Mangelen på opparbeidede rettigheter kan gi dårligere økonomi når man ikke er i ordinært arbeid.
- Mangel på ressurs til å gi tett oppfølging på praksisplass; i tillegg til språkutfordringen er det også mange sosiale og kulturelle koder som må læres.

### 6.5 Mål

- Integreringsarbeidet skal bidra til at flyktninger finner et arbeid som er tilpasset evner og kompetanse. Målet vurderes gjennom å se hvor mange flyktninger som får arbeid.
- Det skal gjennomføres systematisk oppfølging av flyktninger slik at færrest mulig mottar sosialhjelp. Det må være tilstrekkelig ansatte for å ivareta denne oppgaven.

- Nordreisa kommune skal tilby egnede og hensiktsmessige arbeidstreningsplasser, samt mulighet for jobbospitering, innad i egen organisasjon som del av individuelle planer for deltakere i introduksjonsprogrammet.
- Nordreisa kommune bør innkalle minst en person med innvandrerbakgrunn til jobbintervju under tilsettinger i kommunen, dersom han eller hun er kvalifisert.
- Nordreisa kommune bør til enhver tid ha språkpraksisplasser tilgjengelig. Deltakerne bør følges opp av en fadder.
- Formalisere samarbeidet med NAV for å forbedre informasjonsarbeidet med NAV-tjenester.

## 7 Barnehager

### 7.1 Kommunale og private barnehager

Flyktninger omfattes av det etablerte tilbudet som gis dels av kommunen og dels av private tilbydere. De søker om barnehageplass med prioritet mellom barnehagene fra 1 til 3, og tildeles plass på linje med andre innbyggere. Plass tildeles avhengig av hvor det er ledig kapasitet, samtidig som en forsøker å unngå for mange fremmedspråklige barn i samme barnehage.

Det arbeides særskilt for å sikre barnehagetilbud raskt for nye flyktninger, som et ledd i inkluderingsarbeidet. Dette gjøres fordi språklæring vil kunne gjøres raskt dersom flyktningbarn har barnehagetilbud. For å øke kvinnenens mulighet til å delta i introduksjonsprogram og sikre barnas integrering og språkutvikling, må flyktningbarn sikres barnehageplass kort tid etter ankomst til kommunen. Særlig knapphet på barnehageplasser siste halvdel av barnehageåret, har medført at det har vært vanskelig å tilby barnehageplass raskt nok.

Foreldre som er i introduksjonsprogrammet har kun 10 måneders permisjon og mister all rett til økonomisk støtte dersom de ikke gjenopptar programmet etter endt permisjon. Hvis grunnen er at det ikke finnes ledig barnehageplass så regnes det som gyldig grunn, men det forsinker også mors opplæring hvis permisjonen blir lang.

Barnehagen er blant de viktigste arenaene for sosialisering og integrering av førskolebarn, spesielt med tanke på utfordringene i forbindelse med skolestart. Det er derfor av stor betydning å sikre at flyktninger i barnehagealder raskt får barnehageplass. Samtidig vet en av erfaring at enkelte foreldre er skeptiske til barnehager, og derfor ikke ønsker å benytte dette tilbudet. Barnehageansatte opplever derfor at enkelte barn starter for sent i barnehagen. Det er mer krevende å få til god språkopplæring jo eldre barnet er blitt før det starter i barnehagen.

Kontantstøtte er ofte en faktor for de familiene som lar barna starte sent i barnehagen. Hvis man får to barn tett, vil man få kontantstøtte for å ha det eldste barnet hjemme mens man er i permisjon med det andre. For familier hvor mor har liten eller ingen tilknytning til arbeidslivet, er det nærliggende å velge å motta kontantstøtte framfor å betale for barnehage med en lønn man ikke har. Foreldre må tidligst mulig etter bosetting få kunnskap om at barnehager er viktig for å sikre barnets integrering og språkutvikling. Et tiltak for å bedre

dette kan være å benytte åpen barnehage som et lavterskeltilbud. Her kan foreldre eller andre pårørende komme med sine barn, og lære at barnehage er et godt og hensiktsmessig tilbud for barnet. Barnehagen skal verne om barns identitet. Innlevelse og forståelse for egen og andres kultur, har stor betydning både for norske barn og for barn med annen kulturell og språklig bakgrunn. I tillegg til å være en viktig arena for barns språkutvikling, er barnehagen en viktig arena som kontaktskaper for barnet så vel som foreldrene overfor norske familier.

### **7.1.1 Åpen barnehage**

Når flyktningfamilier med barn i alderen 0-6 år bosettes i kommunen, og før de får tildelt ordinær barnehageplass, gis det tilbud om på benytte åpen barnehage på familiesenteret. Dette er et gratis tilbud, og foreldre er sammen med barna i åpningstiden. Barnehagen gir mulighet for lek og aktiviteter sammen med andre barn, og foreldre kan bli kjent med andre småbarnsforeldre. Dette er en viktig arena for integrering i det norske samfunnet. Personalet i barnehagen vil kunne gi tilpasset veiledning og informasjon i tidlig fase av bosettingsfasen i Nordreisa kommune. Andre tjenester skal gjøre tilbudet kjent for den enkelte familie. Åpningstider fås ved henvendelse til familiesenteret.

### **7.1.2 Behov for informasjonsarbeid og tverrfaglig samarbeid**

Manglende norskferdighet utgjør en stor utfordring, og det er nødvendig å styrke språkopplæringen i barnehagene. På flere områder må også foreldreveiledning forsterkes særlig i forhold til kulturforskjeller, oppdragerrollen, barnesyn, Lov og rett i Norge, mm. Det bør vurderes om barnehagene skal få styrket ressursene i den første perioden etter at de har tatt imot et nyankommet flyktningbarn.

Barnehageansatte trenger tilstrekkelig informasjon i forkant av at nyankomne flyktningbarn starter i barnehagen. Dette kan være informasjon om hvem som har søkt inn barnet, språk, nødvendige helseopplysninger/vaksinasjon, med mer. Informasjonen er nødvendig for å kunne tilpasse tilbudet til barnet så tidlig som mulig. For flyktningbarn skal denne informasjonen gis av flyktningtjenesten og helsesøstertjenesten. Når det gjelder andre minoritetsspråklige barn er det foreldre og eventuelt mottaket som har ansvaret for dette.

### **7.1.3 Fordeling av minoritetsspråklige barn på barnehager, barnehageåret 15/16:**

<b>Kommunale barnehager</b>	<b>Ant.barn</b>	<b>Ant. språk</b>
Høgegga	0	0
Storslett	3	
Sonjatun	3	
Leirbukt	6	
Oksfjord	0	0
Sørkjosen	5	3
<b>Totalt</b>	<b>17</b>	



<b>Private barnehager</b>	<b>Ant. barn</b>	<b>Ant. språk</b>
Kirkebakken	1	1
Tømmernes	1	1
Trollskogen	0	0
Reisadalen Montessorri	1	1
<b>Totalt</b>	<b>3</b>	

## 7.2 utfordringer

- Fordi de fleste flyktningene bosettes sentrumsnært kan sentrumsbarnehagene få en opphopning av flyktningbarn
- Knapphet på barnehageplasser og særlig i siste halvdel av barnehageåret forsinker både foreldrenes mulighet til å delta i introduksjonsprogram og barnas integrering og språkutvikling
- Barnehagene har behov for all relevant informasjon om barnet i forkant av oppstart
- Begrenset tilgang på tospråklig assistent/støttepersonale

## 7.3 Mål

- Flyktningbarn skal tilbys barnehageplass løpende gjennom året, og kommunen vil vurdere å ha beredskapsplasser tilgjengelig.
- Øke andel av minoritetsspråklige barn i alderen 1-2 åringer som benytter barnehager (i 2014: 40% av 1 åringer i barnehage)
- Flyktningbarna skal starte i barnehage raskest mulig etter bosetting.
- Styrke personalets kompetanse slik at flyktningbarna den første tiden i kommunen blir ivaretatt av personale som har stor kompetanse på arbeid med minoritetsspråklige barn.
- Styrke samarbeid mellom barnehagene, flyktningtjenesten og flyktninghelsetjenesten om nyankomne flyktningbarn
- Utarbeide rutiner/handlingsplan for arbeid med flerspråklige/minoritetsspråklige barn i barnehager i Nordreisa kommune
- Utarbeide foreldreinformasjon/informasjonsbrosjyre om norsk barnehage på flere språk.
- Få på plass kulturtolk eller andre ordninger for å forbedre inngangen til skole og barnehage.

## 8 Grunnskole

### 8.1 Skoletilbud barn

Opplæringsloven fastsetter retten til opplæring for alle barn som er bosatt i Norge.

#### *§ 2-1. Rett og plikt til grunnskoleopplæring*

*Barn og unge har plikt til grunnskoleopplæring, og rett til ein offentleg grunnskoleopplæring i samsvar med denne lova og tilhøyrande forskrifter. Plikten kan ivaretaast gjennom offentleg grunnskoleopplæring eller gjennom anna, tilsvarende opplæring.*

*Retten til grunnskoleopplæring gjeld når det er sannsynleg at barnet skal vere i Noreg i meir enn tre månader. Plikta til grunnskoleopplæring byrjar når opphaldet har vart i tre månader. Departementet kan i særlege tilfelle fritta elevar frå denne plikta.*

All erfaring tilsier at et godt utviklet språk er første bud for en vellykket integrering, derfor er det viktig å iverksette tiltak så tidlig som mulig i skoleløpet. For foreldrene er også skolen en viktig arena for samhandling med andre og en kilde til mye informasjon om norsk samfunnsliv.

### **8.1.1 Særskilt språkopplæring i grunnskolen**

Lovbestemmelsen fastslår at kommunen skal tilby opplæring til alle barn dersom det er sannsynlig at barnet skal oppholde seg i Norge i mer enn 3 måneder. Barn som har bodd i Norge i 3 måneder eller mer har plikt til opplæring.

### **8.1.2 Organisering**

Når nyankomne og andre minoritetsspråklige elever med svært begrensede ferdigheter i norsk flytter til kommunen, er særskilt norskopplæring det første tiltaket som settes inn. I tillegg kan mange av elevene ha behov for tospråklig fagopplæring og/eller morsmålsopplæring i en overgangsperiode, for lettere å kunne tilegne seg norsk som redskapsspråk raskest mulig. I praksis er dette ofte utfordrende å få til på grunn av knapphet/ mangel på kompetente morsmåls lærere og tospråklige lærere.

Nordreisa kommune har derfor valgt å legge til rette for annen opplæring tilpasset den enkelte elevs forutsetning ved å organisere opplæringen for nyankomne minoritetsspråklige elever i gruppeundervisning i klasser, mottaksgrupper eller mottaksklasser. Organiseringen er forskjellig skolene imellom.

## **8.2 Moan skole 1.-4. klasse**

Alle fremmedspråklige elever starter i den klassen de hører til etter ankomst. Disse elevene får 5 timer i uka med grunnleggende norskopplæring. Elevene er da delt inn i fire ulike grupper etter hvor mye norsk de kan. Utover dette følger de egen klasse.

I de tilfeller det ankommer flere fremmedspråklige elever på samme tidspunkt, blir det opprettet en egen mottaksgruppe. Disse elevene har en økt med norskopplæring hver dag, og følger så egen klasse resten av skoletiden.

## **8.3 Storslett skole**

Skolen har egen mottaksklasse med elevgrupper på forskjellig nivå. Timetallet for elever med særskilt språkopplæring i grunnleggende norsk varierer ut fra kunnskaper i forhold til norsk, lese- og skriveferdigheter og tidligere skolegang, men alle elever har minimum 5 timer særskilt språkopplæring i grunnleggende norsk.

Skolen bruker statens kartleggingsverktøy som hjelpemiddel for å vurdere behov for særskilt språkopplæring. I undervisningen brukes læreverk for språklige minoritets elever i norsk, samfunnskunnskap og naturfag.

Skolen gir tospråklig fagopplæring på somalisk og noe arabisk, og bruker salaby.no i forhold til sorani (en kurdisk dialekt) og arabisk der skolen ikke har personale med slik kompetanse.

Minoritetsspråklige elever som kommer til Storslett skole tilhører en ordinær klasse fra ankomst, men i starten i bare praktisk/estetiske fag. Kontaktlærer har ansvar for eleven, i samarbeid med språklærerne. Erfaringene viser at lengden på dette opplæringsløpet varierer veldig ut fra bakgrunn, læreevne, tidligere skolegang fra hjemlandet og alder på eleven for når de ankom Norge. Tilpassingsevnen til elevene og foreldrene ser ut til å ha svært mye å si for norskopplæringen. Noen elever mottar særskilt opplæring i ett og ett halvt år, mens andre elever har behov for å være i mottaksklassen i fire år.

Erfaringer viser at foreldre til minoritetsspråklige elever har stort behov for informasjon om skole og krav i norsk skolehverdag. Foreldre trenger hjelp til å forstå informasjon fra skolen, hjemmelekser, barne- og ungdomskultur i Norge, lover og regler i det norske skoleverk, samt informasjon om BUP, PP-tjenesten og barnevern.

#### 8.4 Elevens rettighet – enkeltvedtak

For å avgjøre om en elev har rett til særskilt språkopplæring etter § 2-8, må skolen kartlegge elevens ferdigheter i norsk og foreta en vurdering av hvilken språkopplæring eleven vil ha best nytte av for å tilegne seg norsk raskest mulig. Verken opplæringsloven eller forvaltningsloven krever at det foreligger en søknad om særskilt språkopplæring, men foresatte skal gis anledning til å uttale seg før vedtak fattes. Det er ingen plikt til å motta særskilt språkopplæring.

#### 8.5 Antall elever og språk

Skoleåret 2015/16 har 5 elever i kommunale skoler vedtak på timer til tilrettelagt opplæring, jfr opplæringsloven § 2-8, 3 ledd.

##### Antall elever og språk fordelt på skoler skoleåret 2015/2016:

Skole	Antall elever	Språk
Storslett skole 5-10 kl	14	Somalisk, arabisk, sorani
Moan skole 1-4 kl	14	Somalisk, arabisk, sorani
Rotsundelv skole 1-8 kl	0	
Oksfjord oppvekstsenter skole 1-4 kl	0	
<b>Totalt</b>	28	
Private skoler	Antall elever	Språk
Straumfjordnes skole 1-10 kl	0	
Reisadalen Montessori skole 1-10 kl	0	
<b>Totalt</b>	0	

#### 8.6 Læreplaner

Skolen bruker læreverk for språklige minoriteter i norsk, samfunnsfag og naturfag.

Opplæringsloven fastsetter retten til opplæring for alle barn som er bosatt i Norge.

##### **§ 2-1. Rett og plikt til grunnskoleopplæring**

*Barn og unge har plikt til grunnskoleopplæring, og rett til ein offentlig grunnskoleopplæring i samsvar med denne lova og tilhøyrande forskrifter. Plikten kan ivaretaast gjennom offentlig grunnskoleopplæring eller gjennom anna, tilsvarande opplæring.*

*Retten til grunnskoleopplæring gjeld når det er sannsynleg at barnet skal vere i Noreg i meir enn tre månader. Plikta til grunnskoleopplæring byrjar når opphaldet har vart i tre månader. Departementet kan i særlege tilfelle fritta elevar frå denne plikta.*

All erfaring tilsier at et godt utviklet språk er første bud for en vellykket integrering, derfor er det viktig å iverksette tiltak så tidlig som mulig i skoleløpet. For foreldrene er også skolen en viktig arena for samhandling med andre og en kilde til mye informasjon om norsk samfunnsliv.

## **8.7 Utfordringer**

- Å finne tilstrekkelig egnede morsmåslærere og lærere til tospråklig fagopplæring.
- Foreldreveiledning ift klær (svømming) og andre praktiske gjøremål.

## **8.8 Mål**

- Styrke de ansattes kompetanse knyttet til arbeid med fremmedspråklige barn.
- Utarbeide informasjonsbrosjyrer om norsk skole på flere språk.
- Det må lages en handlingsplan med tydelig ansvarsfordeling slik at minoritetsforeldrene får tilstrekkelig veiledning og opplæring i å være forelder i Norge. Dette må inkludere grundig informasjon om deres ansvar for å få barna til å møte til timeavtaler.

# **9 Enslige mindreårige**

## **9.1 Status**

Nordreisa kommune vedtok i 2016 å bosette inntil 10 enslige mindreårige flyktninger organisert under Barn- og ungetjenesten, og i medhold av barnevernloven. Det er pr. mars 2016 utlyst stilling som prosjektleder/leder for et bofellesskap for enslige mindreårige. Bygging av boenhet og organisering av tilbudet er under planlegging. Det skal utarbeides en egen plan for bosettingen av de enslige mindreårige når avtalen med IMDi er undertegnet.

# **10 Kultur og fritid**

Dugnadsånd og felles innsats er fortsatt en viktig del av livet i Norge. Denne tradisjonen er fremmed for svært mange flyktninger som kommer til landet, og det kan være en hindring for sosialisering inn i det norske samfunn. Dette er en avgjørende del av "nettverksbyggingen", og vi ser at det ofte er vanskeligere enn man tror å bli kjent. Derfor er det viktig at flyktninger deltar på fritidsaktiviteter på lik linje med nordmenn. Kultur er et virkemiddel for integrering i samfunnet, og det er derfor viktig å ivareta det kulturelle perspektivet på alle samfunnsområder. Kulturen bidrar til innsikt, velferd og utvikling av hele mennesket. Der er et bærende element i lokalsamfunnet, et felles møtested og arena for livslang læring.

Mange flyktninger kommer fra samfunn som har lite utviklet organisasjonsliv.

Kombinasjonen av manglende informasjon om og manglende deltakelse i frivillige

aktiviteter bidrar til at unge flyktninger kan falle utenfor på fritiden. I enkelte språk har man ingen ord for ”fritid” og kulturtiltak er ikke tilgjengelig for den vanlige befolkningen. Idrettslagene i Nordreisa gjør en formidabel innsats for å inkludere flyktninger i sine tilbud, og det er viktig å sikre at dette gode arbeidet videreføres. Miljøarbeideren på flyktnings-tjenesten gjør en viktig innsats for å sikre at barna og familiene deres er orientert om fritidstilbudet. Miljøarbeideren sørger også for at barna blir meldt på, møter opp og har nødvendig utstyr i starten.

I tillegg har det vært, og er, det andre tilbud knyttet til kultur, fritid og integrering i kommunen:

- Biljardklubben har en gratis dag pr. uke for flyktninger
- Foreningen Norden og Sanitetsforeningen har invitert flyktingene til sine arrangementer
- Biblioteket inviterer til strikkekafe hver måned.
- Nordreisa husflidslag har inkludert flere av flyktingene
- Kulturtjenesten og flyktnings-tjenesten har arrangert kulturkafe.
- Frivillighetssentralen har formidlet noen av sine oppdrag til flyktninger som ønsker å bidra.

### **10.1 Kulturskolen**

Kulturaktiviteter på tvers av etnisitet er en viktig arena for integrering og inkludering. Det er viktig å legge til rette for fellesaktiviteter for barn og unge, slik at de har en arena hvor de kan uttrykke seg innenfor praktisk estetiske fagområder. Kulturskolen er en offentlig arena som har ansvar for å tilby aktiviteter som favner barne- og ungdomsbefolkningen. Alle kunstoffag representerer et vidt spekter av «språk» og vil i så henseende være en god arena for integrering. Det er også et behov for en mer offensiv synliggjøring av kulturskolen som kompetanseleverandør overfor andre institusjoner som har barn og unge som målgruppe. Det er viktig at dersom dette potensialet skal kunne realiseres fullt ut, at kulturskolen som ressurs-senter disponerer tilstrekkelige ressurser slik at denne type definerte oppgaver kan gjennomføres.

Et kulturtilbud tilpasset dette område kan organiseres som kunstkarusell. Dette er et tilbud for elever som ønsker å prøve forskjellige fag i kulturskolen og som ikke har en definert dedikasjon i forhold til kulturskolens kjerneprogram. Kunstkarusellen er dessuten et ledd i organisering etter ny rammeplan for kulturskolene og er ment å skulle fungere som «døråpner» for eventuelt andre fagområder.

### **10.2 Nordreisa Røde Kors**

Røde Kors arbeider for sosial inkludering og mangfold. Dette innebærer at Røde Kors vil arbeide målrettet med mangfold og inkludering, både gjennom å være en inkluderingsarena og en inkluderingsaktør. Alt vårt inkluderingsarbeid baseres på Røde Kors sine prinsipper og menneskers behov for trygghet og tilhørighet. Røde Kors skal også formalisere samarbeid med offentlige myndigheter og andre aktører om samfunnsaktuelle tema der enkeltmenneskers rettigheter og verdighet krenkes. Røde Kors som organisasjon har et stort ansvar for å bidra til å ta ansvar og vise våre verdier i praksis ovenfor mennesker som kommer hit, på flukt fra en hverdag så ulik vår.

Røde Kors ønsker å være en bidragsyter i forhold til integreringen. Integrering er opp til oss som bor her, det er ikke så vanskelig hvis vi alle gjør litt. Ved å være litt mere imøtekommende, vil flere føle seg inkludert. Et smil kan gjøre en forskjell, det kan endre oppfattelsen om at de er velkommen til Norge.

I forbindelse med flyktningkrisen har Nordreisa Røde Kors begynt å organisere frivillig arbeid rettet mot flyktninger. I den forbindelse har man definert tre kjerneområder:

- Flyktningguide (se forklaring nedenfor)
- Norskopplæring på mottak
- Leksehjelp

Et sentralt prosjekt er Flyktningguide, hvor Røde Kors holder kurs og administrerer oppfølgingen. En flyktningguide er en frivillig som yter bistand til migranter i forbindelse med deres bosetting og etablering i Norge. Flyktningguiden er først og fremst medmenneskelig støtte, gir praktisk informasjon og bidrar til praktisering av norsk.

Det var mange som meldte sin interesse da Nordreisa Røde Kors arrangerte diverse kurs for å kunne møte de utfordringene vi så kom med økt bosetting av flyktninger. I denne omgang var det relativt få av kursdeltakerne som ville forplikte seg som flyktningguide etter kurset. Røde Kors har ennå ikke skapt arenaer for bosatte flyktninger, men vi har hatt aktivitetsskelder rettet mot de som bor på mottaket. Leksehjelp for barn i grunnskolen, og norskundervisning på mottaket har kommet i gang våren 2016.

### **10.3 Barnas Røde Kors (BARK)**

Bark er et aktivitetstilbud til barn i alderen 6-13 år og skal hjelpe til med å bidra til en trygg og god oppvekst hvor barn kan få nye venner og utvikle sosiale nettverk. I BARK legges det til rette for gode mestingsopplevelser, hvor de fleste aktivitetene forgår utendørs, slik at barna lærer å bruke nærmiljøet på en trygg måte. Alle barn skal ha mulighet for å delta, tilbudet skal være gratis eller med minimale kostnader knyttet til deltakelse, med gratis utlån av utstyr i tilknytning til aktiviteter.

### **10.4 utfordringer**

- Øke kunnskapen om de som kommer til Norge.
- Skape møteplasser.
- Verve flere som flyktningguider
- Å formidle kunnskap til flyktningene om det norske samfunnet, øke kulturforståelsen
- Ressurser til å kunne tilby aktiviteter
- Gi frivillige som driver aktiviteter i lokalsamfunnet opplæring i flerkulturelt arbeid
- Ressurser til flerkulturelle møteplasser/språkkafé
- Kulturskolen må ha ressurser til å gjennomføre kunstkarusell som et ledd i integrering av bosatte flyktninger – barn/unge.

### **10.5 Mål**

- Øke kunnskapen i lokalsamfunnet om de som kommer til Norge.
- Rekruttere frivillige til aktiviteter som leksehjelp, flyktningguide og annet.
- Gi frivillige opplæring i flerkulturelt arbeid.

- Etablere utstyrsbase tilknyttet aktiviteter, og finne personer som kan administrere denne.
- Gjennomføre gruppeaktiviteter/kunstkarusell i kulturskolen tilpasset barn og unge, utfra ressurser og kompetanse.

## **11 Helsetjenester for flyktninger**

Tjenesten følger anbefalinger gitt i veileder IS-1022 – «Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger og familiegjennforente». Målet er å gi nødvendig somatisk og psykisk helsehjelp, og tilby likeverdige helsetjenester uavhengig av etnisitet.

Helsepersonell i tjenesten: sykepleier er ansatt i 100 % stilling, administrativt knyttet til Nordreisa familiesenter, med kontorsted på voksenopplæringen for å få nærhet til brukerne.

### **11.1 Helsefremmende og forebyggende arbeid**

- Helsekartlegging av nyankomne flyktninger og innvandrere, med særlig vekt på kartlegging av psykisk helse, med vekt på personer med krigsopplevelser, traumer, tortur og voldtekt.
- Oppfølging og behandling. Gi helsehjelp til personer med fysiske og psykiske helseutfordringer. Sørge for henvisning til spesialisthelsetjenesten.
- Tuberkulosekontroll av flyktninger og innvandrere.
- Forebyggende og helsefremmende arbeid.
- Kartlegging og påfyll av vaksiner for bosatte flyktninger, familiegjennforente og overføringsflyktninger i den første fasen. Barn overføres til ordinær helsestasjonstjeneste når dette arbeidet er gjort.
- Undervisning, informasjon og veiledning i forhold til:
  - Smitteførende sykdom.
  - Hygiene
  - Psykisk og fysisk helse, fysisk aktivitet og kosthold
  - Kjønnslæstelse, æresrelatert vold
  - Foreldreveiledning i forhold til oppvekst i ny og fremmed kultur
  - Prevensjon.
- Koordinering.  
Mange flyktninger har store helseutfordringer, både fysisk og psykisk, og dette krever et tverrfaglig, koordinert tilbud. Helsetjeneste for flyktninger har ansvar for å koordinere ulike kommunale tjenester når dette er nødvendig.

### **11.2 Utfordringer**

- Forebygge i forhold til økt risiko for livsstilssykdommer.
- Etablere felles, kommunal satsing for å møte helsemessige utfordringer knyttet til målgrupper.
- Mangelfullt oppmøte til timeavtaler

### 11.3 Mål

- Opprettholde et robust og likeverdig helsetilbud for innvandrere og flyktninger i Nordreisa kommune.
- Videreutvikle gode tverrfaglige samarbeidsrutiner som sørger for at nyankomne flyktninger får forståelig informasjon og riktig bistand for å møte til timeavtaler.

## 12 Økonomiske rammer

Kommunen får flere typer tilskudd til innbyggere med minoritetsbakgrunn. For flyktninger på mottak får kommunen et vertskommunetilskudd. Når kommunen har bosatt flyktninger får kommunen et integreringstilskudd. Ved bosetting av enslige mindreårige er det flere typer tilskudd. For alle som er bosatt får kommunen et rammetilskuddet på lik linje med andre innbyggere.

### 12.1 Integreringstilskudd

Ved bosetting av flyktninger søker flyktningtjenesten om integreringstilskudd fra IMDi. Disse midlene kommer samlet til kommunen. Virksomhetene beskriver sine behov, og det blir så vedtatt økte rammer for å imøtekomme behovet.

<b>Integreringstilskudd</b>	<b>Bosettingsår</b>	<b>Sats</b>
	År-1 (2016)	kr 184 000 (voksen)* kr 184 000 (barn)* kr 234 000 (enslig voksen) kr 184 000 (enslig mindreårig)
	År-2 (2015)	kr. 220 000
	År-3 (2014)	kr. 160 000
	År-4 (2013)	kr. 83 400
	År-5 (2012)	kr. 70 000
<b>Barnehagetilskudd</b>		kr. 24 500 (engangstilskudd)
<b>Eldretilskudd</b>		kr. 162 000 (engangstilskudd)
<b>Særskilt tilskudd enslige mindreårige</b>		kr. 207 000
<b>Personer med kjente funksjonshemninger</b>		Tilskudd 1: kr. 181 000 (engangstilskudd) Tilskudd 2: Inntil kr. 111 000 i inntil 5 år

*\*Personer regnes som voksne fra og med året de fyller 18 år.*

Særskilt tilskudd for enslige mindreårige flyktninger gjelder inntil fylte 20 år. Integreringstilskuddet skal dekke gjennomsnittsutgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse i kommunene i bosettingsåret og de neste fire årene:

- Utgifter til etablering, inkludert livsopphold i etableringsperioden.
- Lønninger til ansatte.
- Utgifter til introduksjonsstønad.



- Utgifter til integreringstiltak og administrasjon av disse.

## 12.2 Rammetilskudd

Kommunen mottar ordinært rammetilskudd for flyktningene på linje med øvrige innbyggere som skal gå til å dekke mer generelle kommunale utgifter, infrastruktur mv. Nye innbyggere må være registrert før 1. juni for at kommunen skal få dette påfølgende år.

## 12.3 Vertskommunetilskudd

Etablering av asylmottak er et statlig ansvar, men det å ha et mottak i kommunen innebærer også forpliktelser for den enkelte kommune. For at asylmottakene skal fungere best mulig, er det viktig med et godt samarbeid mellom UDI, vertskommunene og asylmottakene.

Beboere i asylmottak har rett til helsetjenester, barnevernstjenester og tolketjenester på lik linje med andre innbyggere i kommunen. Dette gjelder også retten til fastlege. Alle barn og unge i asylmottak har rett og plikt til grunnskoleopplæring når oppholdet i landet forventes å vare i mer enn tre måneder.

Vertskommuner for statlige asylmottak får et årlig tilskudd som skal dekke de gjennomsnittlige utgiftene til helsetjenester, barnevern, tolketjenester og administrasjon.

Tilskuddet består av en grunnsats pluss en fast sum per mottaksplass.

Følgende generelle satser legges til grunn for utbetaling av vertskommunetilskuddet:

<b>Vertskommunetilskudd</b>	<b>Kroner</b>
Grunnsats per kommune	462 070
Sats per mottaksplass	4 955
Sats per plass for enslig mindreårig asylsøker	13 100
Sats per forsterket plass	120 430
Sats per plass i omsorgssenter	32 310
Sats per enslige mindreårig asylsøker det skal oppnevnes verge for i transittfasen	8 250
Sats per innkalte, midlertidige verge for enslig mindreårig asylsøker	2 580

## 12.4 Tilskudd enslige mindreårige

Gjennom det statlige integreringstilskuddet (tabell over), det særskilte tilskuddet for enslige mindreårige flyktninger og refusjonsordningene fra Bufetat, skal kommunal bosetting av enslige mindreårige flyktninger ikke belaste kommunens budsjetter.

Pr. april 2016 er bofellesskapet for enslige mindreårige under planlegging, jamfør kommunestyrevedtaket i innledningen.

## 12.5 Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere i mottak

Tabellen viser persontilskudd (per kapitaltilskudd) for personer som omfattes av rett og plikt eller bare rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap i henhold til § 17 i introduksjonsloven.

Tabellen viser satsene for 2016:

<b>Tilskuddsår</b>	<b>Lav sats (3 år)</b>	<b>Høy sats (3 år)</b>	<b>Sats pr asylsøker</b>	

År 1 (2016)	12 800	31 400		
År 2 (2015)	22 000	57 800		
År 3 (2014)	12 900	35 900		

Tilskuddet har to satser, en høy sats for personer fra Afrika, Asia, Oseania (unntatt Australia og New Zealand), Øst-Europa, Sør-Amerika og Mellom-Amerika. Lav sats gjelder personer fra Vest-Europa, Nord-Amerika, Australia og New Zealand.

## 12.6 utfordringer

- Få oversikt over kommunens ulike tilskuddsordninger.
- Få tilgang til ressurser når nye behov oppstår, selv om det er midt i ett budsjettår.
- Sikre at kommunen utnytter tilskuddene innenfor de ulike tjenestene, slik at de dekker utgiftene.

## 12.7 Mål

- Få et budsjettssystem med samsvar mellom utgifter og tilskudd.

